

Lumbiní, Buddha szülőhelye mint születő kultikus hely

Balázs Géza - 2015. 03. 01.

Nagy vallások szent helyei

A nagy vallásalapítók szülőhelye vagy működésük fontos helye általában kultushelyé válik. A kultushelyek kiépülése folyamat, értelemszerűen jelteremtő folyamat (szemiózis), amely tehát a jelek különféle típusai, valamint változása szerint leírható.

A buddhizmusnak bár világvallás, egyelőre nem alakult ki annyira erős központi kultushely-szimbóluma, mint mondjuk a zsidóságnak és a kereszténységnek Jeruzsálem, a Siratófal, a katolicizmusnak Róma, a görögkeleti egyházaknak az „új Róma”, azaz Konstantinápoly, az iszlámnak Mekka (és kis részben Medina), a hinduizmusnak a Gangesz, de különösen Váránászi (Benáresz). Már nem ennyire egyértelmű a reformált vallások és a kiségyházak kultikus helye, bár az olyan metaforikus megnevezések, mint pl. „Debrecen a kálvinista Róma”, azért tükrözik az erre való törekvést.

A buddhizmus szent helyei

A buddhizmusnak tehát nincs legfőbb zarándokhelye, a források négy fontosabbat (fő helyszínt) és további kisebb fontosságú helyszíneket említenek mint buddhista zarándoklati vagy szent helyet – rendszerint olyanokat, amelyek Buddha életútjához kötődnek. Ezért ezek a helyek mind Észak-Indiában, illetve a mai Nepálban találhatóak.

A négy legfőbb helyszín: Lumbiní[1] (ma: Nepál, születésének helyszíne), Kushinagar[2] (halálának helyszíne), Bodh Gaya[3]

(megvilágosodásának helyszíne), Szárnáth[4] (Váránászi mellett, első prédikációjának helyszíne, itt indítja el a Tan kerekét). További négy szakrális helyszín: Szárvásztzi, Radzsgir, Szakissza, Vészáli. Egyéb szakrális helyszínek: Patna, Gajá, Koszambi, Kapilavasztu, Devadaha, Keszárijá, Pava, Nalanda, Váránászi. Későbbi helyszínek: Szancsi, Mathura, Ellora, Adzsanta, Vikramsila, Ratnagiri, Udajagiri.[5] Lumbiní kivételével Buddha, azaz a buddhizmus összes szakrális helye az indiai Bihár és Uttar Pradés területére esik.[6] Ezeket köti össze ma egy (az európai katolikus zarándokutakra emlékeztető) buddhista zarándokút.

A buddhizmus első számú szent helye, Lumbiní története

Tehát a buddhizmus valamennyi alapvető szakrális helye Észak-Indiában, jórészt a mai India területén található. Lumbiní azonban kivétel, mert a mai Nepál területén van, igaz, éppen az indiai határ mellett. Lumbiní a Himalája lábánál fekszik a nepáli Rupandehi körzetben, Kapilavasztu és Devadaha között. Korábbi neve Rummindei. Buddha idejében – akárcsak ma is – Lumbiní egy parkot, ligetet jelentett. A táj sík, ritkás fás, vizekkel, mocsarakkal behálózott terület. Éghajlata hűvös, nedves.

Az egyik (megszilárdult, elfogadott) hagyomány szerint itt született – a számítások szerint – i. e. 563-ban Gautama Sziddhártha, aki Gautama Buddha néven alapította meg a buddhista hagyományt. Lumbiní nevének jelentése szanszkrit nyelven: 'szeretetreméltó'. A másik hagyomány szerint Buddha Szákján faluban született, de ez a forrás is említi Lumbinít.

Buddha 29 éves koráig élt itt. Buddha születési helyét az i. e. 3. évszázadban uralkodó Nagy Asóka buddhista császár emlékoszloppal jelölte meg (i. e. 249). Ezek szerint a buddhizmus első szent helyének kialakulása már az ókorban

elkezdődött. Azonban az idő múlásával, a politikai és földrajzi határok megváltozásával a települést, a szent helyet is elfelejtették. A 19. század végén, 1896-ban nepáli régészek megtalálták és azonosították Asóka császár kőoszlopát. Egy német régész, Alois Fuhrer megfejtette a kőoszlopon található régi, páli nyelvű szöveget.[7] Ezen az volt olvasható, hogy ez itt Buddha születési helye, s ezt a helyet Asóka császár is meglátogatta, ő állította az oszlopot, hogy megemlékezzen Buddháról és saját látogatásáról. Buddha nagyságát elismerve Asóka rendeletére Lumbiní városa minden adófizetési kötelezettségtől mentesült.[8]

Ennek alapján elkezdődött a buddhizmus legfontosabb szent helyének újra fölfedezése, folyamatos kiépülése, jelentésbővülése. Híres kínai zarándokok látogatták meg Lumbinít a 4., 5. és 7. században. Ez utóbbi, Hiuen Tsang részletes leírását adja Lumbininek. Láta az egykori fák csonkjait, Asóka császár oszlopát, a mesterséges „szent tavacskát”, a Telar (Oily) folyót és a „hideg-meleg” szökőkút forrását. 1312-ben egy nyugat-nepáli király, Ripu Malla is ellátogatott Lumbiníbe és az oszlop tetejébe vésette látogatásának tényét („Om mani padme hum Ripu Malla ciranjayatu”).

Az 1930-as években Keshar Shumsher régészeti területté nyilvánította Buddha szülőhelyét és elkezdődött a Lumbiní szent komplexum kialakítása.

Az elmúlt évtizedekben fokozódó külföldi érdeklődést megkoronázta, hogy Lumbinít 1997-ben az UNESCO világörökségi helyszínné nyilvánította.

Buddha szülőhelye, a nepáli Lumbiní

A kultikus hely kiépülése

A kultikus hely kiépülésének nagy lökést adott 1967-ben U Thant ENSZ főtitkár által meghirdetett Lumbiní-zarándoklat. 1972-től a Nepáli Régészeti Intézet kezelésébe került a terület, 1985-től megalakult a Lumbiní Fejlesztő Alapítvány (Lumbini Development Trust, LDT). Az 1990-es években a Régészeti Intézet, az Alapítvány és a Japán Buddhista Szövetség feltárta a Maya Devi templomot. A felújított templomot Buddha 2547. születésnapján, 2003. május 16-án nyitották meg. Az eredetileg a 3. században épült templom a legszentebb buddhista hely („sanctum sanctorum”), mert Buddha születése helye fölé épült. A szent helyet, amely a modernizált Maya Devi templom közepén van, a Hiuen Tsang kínai utazó által leírt fehér színű, 70x40x10 centiméteres jelzőkő mutatja.

A Lumbini-kert (liget) tervszerű fejlesztése az 1970-es években a japán Kenzo Tange professzor vezetésével körvonalazódott: körös és téglalapos elrendezés szerint. A parkot három részre osztották: a) délen található a szent kert, b) északon az új Lumbiní település (kulturális-, turista- és

zarándokközpont szállodákkal, éttermekkel), c) a kettőt egy sétány és csatorna köti össze, amelynek két oldalán a buddhista kolostorok foglalnak helyet. A szent kertet víz öleli körül.

Az észak-dél tájolású Lumbiní-projekt fölfogható úgy is, mint a múlt – jelen – jövő tagolása. Vagyis a szent kert Buddha születési, szent helye, a szent-középpont, a buddhista kolostorok a buddhizmus történeti rétegei, útja, valamint az „új Lumbiní”: a mai buddhizmus (zarándokok, turisták, szállodák).

A szent helyet és az „új Lumbiní” összekötő csatorna és sétány két oldalán újonnan, tervszerűen, a buddhista országok ajándékként (beruházásaként) épülő szent objektumok (sztúpák, templomok, kolostorok, meditációs helyek) foglalnak helyet. A keleti kolostori zónában 13, a nyugatiban 29 kolostorhely található, itt helyezkednek el a buddhizmus theravada és a mahayana iskoláinak kolostorai. A középső kolostorterület voltaképpen a történelmi és mai buddhizmus sokszínűségét mutatja (ennek egy részletéről lásd: Balázs 2010). A jelenséget így foglalja össze Bethlenfalvy Géza (2009: 58): „földrajzi elterjedése során a tanításokat más és más vallási környezethez kellett adaptálni (a buddhizmus általában a helyi vallásokkal való együttműködés, összeolvadás útját követte), így alakulhattak ki a különböző „buddhizmusok” Kínában, Japánban, Tibetben vagy Hátsó-Indiában... (A) diverzitásnak a kialakulásához hozzájárult még az is, hogy a buddhizmusban nem jött létre az egész mozgalmat átfogó vallási szervezet, egyház. Nagyon korán megjelentek az egymással vitázó, rivalizáló iskolák, irányzatok, amelyek eltérően értelmeztek bizonyos filozófiai vagy gyakorlati tanításokat, de az így létrejövő és egyre szaporodó szerzetesi rendek vagy akár államilag támogatott egyházak sem váltak kizárólagossá.” A buddhizmus egységét

főként az időről-időre megrendezett buddhista világtalálkozások, valamint a szent helyek szimbolizálják.

A buddhista valláson belül létező sokféleséget kívánja reprezentálni a Lumbiní-kert-projekt középső része, amely egyúttal lehetőséget ad a különféle országokból, sokféle vallási irányzatokat képviselő zarándokoknak a saját irányzatukkal való azonosulásra.

A keleti zóna kolostorai: thai királyi kolostor (Thaiföld), a kalkuttai Mahabodi Társaság kolostora (India), nemzetközi nuns templom (Nepál), Dhamma meditációs központ (Nepál), Sri Lanka-i, kambodzsai, myanmari kolostor.

Az északi kolostori zónában található: Nagy lótusz sztúpa (Németország), indiai meditációs központ, francia, kínai, nepáli kolostor, japán, vietnami, ausztriai templom stb.

Buddha szülőhelyén lévő emlékhely

A kultikus hely jeltárgyai

A lumbiní buddhista kultikus helynek vannak – különösen az elmúlt évszázadban – a korábbi kolostorromok, valamint

Asóka-oszlop, köré szerveződő spontán módon alakuló jeltárgyai, illetve az 1970-es évektől egy tudatos, a világörökségi helyszínné szerveződést szolgáló tervezett jeltárgyai, jelegyüttese.

Mint minden vallásnak, itt is a következő általános jeltárgyak találhatóak: (szent) fa, állat, tó, rom, kert, örök láng, zászló, szöveg (felirat).

A legjellemzőbbek a történelmi korokból származó jeltárgyak: központi helyen egy egykori kolostor romjai (Kapilvasztu palota), mellette Asóka császár oszlopa (félig fölbe süllyedve), a kettő között odvas (szent) fügefafa mókusokkal és patkányokkal, ott üldögélő (újságot olvasó) buddhista szerzetessel, mellette kis szent tó, halakkal, és a modernizált Májá Dévi templom. A kis szent tó a Puszkarini vagy Szent tavacska, ahol Buddha édesanyja rituálisan merítkezett a szülés előtt, s ahol Gautama Sziddhártha is először fürdött. A szent helyet, kertet egy nagyobb tó övezi félkörívben. A közelben néhány régebben (a tervszerű elgondolások előtt) épült templom és (talán turistákat is kiszolgáló) kolostor is található.

Az egykori monostortól indul ki a északi irányban a tervezett park: egy mesterséges csatorna, hidakkal, két oldalán sétánnyal. A kiindulóponton található az „örök béke lángja”. A csatorna két oldalára folyamatosan települnek – a buddhizmus egyes ágait térben is elkülönítve – a sztúpák, templomok és monostorok. Számos sztúpa és monostor már megépült, több most van folyamatban. A szent hely központját a buddhizmusra jellemző színes zászlósorok díszítik. Sok ezer apró zászló van fölfüggesztve zsinórokra.

A park olyan nagy, hogy gyalog bejárni meglehetősen időigényes. Ezért a bejárat közelében motoros taxik kínálkoznak megkönnyíteni a közlekedést.

A környékben több további Buddha-emplék hely jött létre, amelyek szintén várják a zarándokokat (Kapilavastu, Niglihawa, Araurakot, Gotihawa, Kudan stb.).

A születő kultikus hely jelfolyamatai

A tudatos jeltermelés lényege: a világ összes buddhista országa egy mérnöki pontossággal kijelölt területen létrehozhatja saját szent helyét, építhet egy sztúpát, templomot, kolostort, meditációs helyet. A gyakorlat szerint ezeknek a stílusa mutatja a helyi (országoként eltérő) buddhista építészeti és vallásgyakorlási sajátosságokat, például jól fölismerhető a vietnami vagy burmai buddhista szent hely. A kolostorokban állandó vagy ideiglenes jelleggel buddhista szerzetesek élnek, de ezek a helyek alkalmi szállásként is szolgálnak a Buddha szülőföldjére zarándokolóknak. Ott jártunkkor láttunk burmai zarándokokat. Ez azért volt különösen feltűnő, mert Burma köztudottan nem nagyon engedi ki állampolgárait.

A másik jeltermelő folyamat az ajándéktárgyakban nyilvánul meg. Kłodkowski (2008. 164-165.) fölfigyelt a nepáli sztúpák mellett mindenütt sorakozó imamalmokra, amelyeket a turisták is bőszen forgatnak – olykor tréfásan, nevetgélve, majd szívesen vásárolnak is ajándék imamalmot. „A tibetiekből és nepáliakból az ilyesmi nem vált ki haragot, mintha nem is éreznék a jövevények gesztusait durva profanációnak, nem látszanak ingerültnek, nem méltatlankodnak. Rámosolyognak az idegenekre, akik épp megvettek egy imamalmot három vagy öt dollárért. Azt mondhatja valaki, ez közönséges üzlet, az idegenforgalmi ipar része, a szegény nepáliak ebből élnek.” A kutató azonban nem nyugszik, mélyebbre ás. „Nepálban ez a megdöbbentő tolerancia hatalmas méreteket ölt. Megesik, hogy a hindu pap legalább olyan gyakori vendég ugyanazon hívek körében, mint a buddhista szerzetes. A két nagy vallás szimbolikája új

minőséget hoz létre, afféle megerősített lelki védelmet, amire oly nagy szükség van a drasztikus politikai és gazdasági változások közepette, amelyek Nepált sem kerülték el.” Végül is egy helyi férfi magyarázta el a kutatónak a tolerancia okát: „Ha európai és amerikai turisták ezrei vesznek imamalmot, hogy aztán otthonaikban csak úgy forgassák, akkor az általuk elmondott ima nem jut-e el biztosabban a világ ezernyi városába?... A nepáliaknak csak két exportcikkük van: a Himalája és az ima. Ki tudja, nem értékesebbek-e minden más ország kínálatánál?”

A nepáli szent helyek iránti érdeklődés mindenesetre töretlen.

Lumbiní, Nepál

Epilógus (2011)

A Lumbiní-park koránt sincs kész, a 2011 eleji helyszíni tapasztalatok szerint még felerészben sem. A körbekerített óriási liget, park oldalsó (keleti) bejáratánál vendéglők és szállodák nyíltak. A közelmúltban néhány modern szálloda is épült a korábbi szántók helyén (pl. Maya Garden Hotel, kb. 500 méterre a bejárattól).

A kultikus hely egy óriási, körülkerített, alapjában véve elhanyagolt, bozotos, vizes parkban van. Belépőkapuja díszes, annak környezetében néhány ajándékbolt, egyszerű étterem, parkolóhely. Mivel a teljes park bejárására gyalogosan aligha van lehetőség, a bejárat mellett motoros riksák várják az érkezőket.

A Lumbiní-park melletti falu (falurész) jelentéktelen. Egyszerű, poros nepáli település, amelyben elfogadható bolt és étterem is alig található.

A zarándokhely láthatóan nagy forgalmat bonyolít le, de valójában igen kevés látnivalóval szolgál. Katmanduból turistabuszok szállítják ide az érdeklődőket (legalább 8 órás út a nagyon rossz utakon), de Lumbiníben az óriási parkon kívül semmi látványosság nincs, tehát föltehetően rögtön vissza is viszik a turistákat.

A nagyon egyszerű, mondhatni jellegtelen helynek egyetlen vonzereje kizárólag a hagyomány (ráadásul olyan hagyomány, amelynek bizonyossága nem teljes értékű), hogy ott született Buddha. A világ nagy vallásainak kultikus helyei ugyanígy születtek, csak hogy ma már a szent, a kultikus hagyományra rátelepült egy több évszázados történelmi hagyomány, további szent helyekkel, kiszolgáló épületekkel, közlekedéssel, korunkban pedig egyre szervezettebbé és üzletszerűvé váló vallási turizmussal (buszos, gyalogos zarándoklatok, kolostorszállodák stb.)

Bár a nepáli Lumbinínek is van több mint kétezer éves hagyománya, hiszen Asóka császár már állított ott egy oszlopot, vagyis az emlékállítás folyamata az időszámításunk előtt elkezdődött, a hagyomány azonban megszakadt, s bár pontos részleteit nem ismerjük, de semmiképpen sem volt folytonos, csak a legutóbbi évszázadban éledt újjá. Lumbiní érzékelhetően csak az Unesco-elfogadás (1997) után vált

eldugott, kevéssé ismert szakrális helyből turistalátványossággá. Ezt mutatja a turista-infrastruktúra fejletlensége, de ezt jelezte ottilétünkör (2011 január) a meglehetősen gyér turistaforgalom is.

A parkra szinte rátelepült Lumbiní településrészen található néhány egyszerűbb motel, viszont este egyetlen, európai emberek által látogatható vendéglőt nem lehetett találni, és csak egy olyan üzlet volt, ahol némi enivalót lehetett vásárolni.

Megjósolható, hogy a szakrális tér tudatos kialakítása a jövőben további kultikus eseményekkel kapcsolódik össze, amelyre folyamatosan ráépül a megerősödő a vallási turizmus, Klodkowski (2008. 159.) kifejezésével a „buddhista marketing”. Ennek ma még csak csírája van meg, talán ettől olyan csöndes, kicsit elhanyagolt, poros, infrastrukturálisan „kifejletlen” a település, a park, s ez teszi igazán barátságossá, meditációra alkalmassá, a szó valódi értelmében buddhistává. Az amerikai és az európai buddhista divat Katmandut és a közeli szent városok völgyét az 1960-as években érte el, de Lumbiníban még nem tapasztalható. Ha nőni fog a vallási turizmus, Lumbiní elveszíti majd több évezredes érintetlen, szolid, paraszti jellegét, s tömegturisztikai látványossággá válik.

Hivatkozott irodalom:

Balázs Géza 2010. Vallási szinkretizmus a mai Mianmarban (Burmában). Vallástudományi Szemle, 3. 19–28..

Bethlenfalvy Géza 2009. A buddhizmus tanulmányozásának kezdetei (Kőrösi Csoma Sándor munkásságának tükrében). Távol-keleti Tanulmányok, 1: 55-70.

Buddha beszédei. Válogatta, páliból ford., a jegyzeteket és az utószót írta: Vekkerdi József. Helikon Kiadó, Budapest, 2009.

Cavendish, Richard, 2008. 1001 történeti hely, amit látnod kell, mielőtt meghalsz. (Készült az Unesco-val való együttműködés keretében.) Gabo Kiadó, h. n.

Ghose, Aruna (vezető szerk.), 2008. India. Panemex, Grafo, Budapest.

Glaserapp, Helmuth von, 1984. Az öt világvallás. Gondolat, Budapest. (Negyedik kiadás.)

Kłodkowski, Piotr, 2008. A Kelet csodálatos zamata. Typotex, Budapest.

Saydanaw U Pandita, 2010. Még ebben az életben. A Buddha tanítása a megvilágosodás eléréséhez. Buddhista Vipassana Alapítvány – A Tan Kapuja Buddhista Egyház, Budapest.

Téchy Olivér, 1986. Buddha. Gondolat, Budapest.

Internetes forrás: Wikipédia, Lumbini,
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Lumbini>

[1] A helyesírásban a Wikipédia átírását vettük alapul.

[2] Kusínagara = mallák fővárosa: „Itt búcsút vett szerzeteseitől, és ezután bevonult a teljes nirvánába. A mallák a világ uralkodójához méltó nagy és pompás ünnepséget rendeztek tiszteletére, majd elégették holttestét, csontmaradványait pedig ereklyeként szétosztogatták, és sztúpákat emeltek följük.” (Glaserapp 1984: 86.)

[3] „egymagában átvándorolt Magadha földjére (a mai Bihar [Bihár] tartomány), és végül Uruvelában ([Uruvela] a mai Gajá [Gayá, Gaya] közelében) telepedett le. Ott megkísérelte, hogy fájdalmas önsanyargatással és szigorú böjtöléssel, ezeket elmélkedéssel és szemlélődéssel összekapcsolva, erőszakolja ki a megvilágosodást... Egyszer, remeteségének hetedik évében, amikor éjszaka egy fügefafa alatt ült, elérte a

megvilágosodást (bódhi), és bódhiszattvából buddhává lett.” (Glassenapp 1984: 81-82.)

[4] Váraránászitól 10 km-re. „A buddhisták számára Szárnáth annyira szent, mint a hindúk számára Benáresz. I. e. 528-ban érkezett ide az Antilop parkba Buddha, hogy újtára indítsa a Tan kerekét, a Dharmacsakrát, azaz megtartsa megvilágosulása utáni első nagyobb prédikációját.” (Ghose 2008: 208.)

[5] A buddhista zarándoklat szenthelyei. Forrás: Wikipédia.
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Lumbini>

[6] „Ez most jól bejárható buddhista zarándokút, amely Buddha lába nyomát követi Bódi Gajától, ahol megvilágosult, Szárnáthba, ahol az első prédikációját tartotta, egyéb helyeken keresztül, melyeket gyakorta látogatott, Kusínarig, ahol i. e. 486-ban meghalt.” (Ghose 2008: 221.)

[7] A páli nyelven írt szöveg angolul: „King Piyadasi (Asoka), the beloved of the Gods, in the twentieth year of reign, himself made a royal visit. Sakyamuni Buddha was born here, therefore, the (birth Spot) marker stone worshipped and a stone pillar was erected. The lord having been born here, the tax of the Lumbini vilage was reduced to the eighth part (only).” (Helyi prospektus nyomán.)

[8] Cavendish 2008: 864.)

3 Replies to “Lumbiní, Buddha szülőhelye mint születő kultikus hely”

Sofia, 10 év ago

Olvasva ezt a szép írást, az ember szinte hallja a buddhista meditatív zenét, ha véletlenül valakinek nincs, itt ajánlom: Buddhist incantations, első tétel: Om mani peme hung... (ezerszer egymás után)...

Richard, 10 év ago

Az írásnak különös aktualitást ad a tragikus nepáli földrengés, számos szakrális épület gyűlt össze.

Kalmár Anna, 10 év ago

Ezt az írást örömmel átvinnénk, kérjük, keressenek meg bennünket

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.